Europos Parlamentas
2024-2029

Ekonomikos ir pinigų politikos komitetas

2025/2182(INI)

15.10.2025

PRANEŠIMO PROJEKTAS

dėl 2025 m. Europos Centrinio Banko metinės ataskaitos
(2025/2182(INI))

Ekonomikos ir pinigų politikos komitetas

Pranešėjas: Johan Van Overtveldt

TURINYS

Psl.

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS 3

AIŠKINAMOJI DALIS 7

PRIEDAS. GAUTOS INFORMACIJOS DEKLARACIJA 9

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

dėl 2025 m. Europos Centrinio Banko metinės ataskaitos

(2025/2182(INI))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į 2025 m. balandžio 28 d. Europos Centrinio Banko (ECB) atsiliepimą į Europos Parlamento nuomonę, pateiktą rezoliucijoje dėl 2023 m. ECB metinės ataskaitos,

– atsižvelgdamas į Europos centrinių bankų sistemos (ECBS) ir ECB statutą, ypač į jo 2, 15 ir 21 straipsnius,

– atsižvelgdamas į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 119 straipsnį, 123 straipsnio 1 dalį, 125 straipsnį, 127 straipsnio 1 ir 2 dalis, 130 straipsnį, 282 straipsnio 2 dalį ir 284 straipsnio 3 dalį,

– atsižvelgdamas į Europos Sąjungos sutarties (ES sutartis) 3 ir 13 straipsnius,

– atsižvelgdamas į 2025 m. kovo 20 d., 2025 m. birželio 23 d. ir 2025 m. spalio 6 d. dialogus pinigų politikos klausimais su ECB pirmininke Christine Lagarde,

– atsižvelgdamas į 2025 m. ECB pinigų politikos strategijos vertinimą,

– atsižvelgdamas į 2025 m. ECB ataskaitą dėl tarptautinio euro vaidmens,

– atsižvelgdamas į 2024–2025 m. ECB klimato ir gamtos planą,

– atsižvelgdamas į 2025 m. rugpjūčio 20 d. Eurostato infliacijos įvertį ir 2025 m. spalio 1 d. Eurostato išankstinius įverčius,

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 55 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Ekonomikos ir pinigų politikos komiteto pranešimą (A10-0000/2025),

A. kadangi, Eurostato duomenimis, 2025 m. rugpjūčio mėn. ES metinė infliacija siekė 2,4 %, o 2025 m. rugsėjo mėn. euro zonos infliacija siekė 2,2 %, remiantis suderintu vartotojų kainų indeksu (SVKI);

B. kadangi laikui bėgant ECB infliacijos tikslas iš „žemesnės nei 2 % “ pamatinės vertės pasikeitė į „žemesnį nei 2 %, bet artimą šiai ribai“ tikslą, ir vėliau į simetrišką „apie 2 %“ tikslą;

C. kadangi ribinio skolinimosi galimybė ir indėlių galimybės palūkanų norma apribojo pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų normą;

D. kadangi pradedant Vertybinių popierių rinkų programa ir pereinant prie vienakrypčių pinigų politikos sandorių, viešojo sektoriaus vertybinių popierių pirkimo antrinėse

rinkose programos (VSVPPP), specialiosios pandeminės pirkimo programos (SPPP) ir poveikio perdavimo apsaugos priemonių[1]ECB valstybės skolos pirkimo ribos nuolat didėja;

E. kadangi reinvestavimas pagal turto pirkimo programą (TPP) 2023 m. liepos mėn. buvo nutrauktas, o SPPP atveju – 2024 m. gruodžio mėn.;

F. kadangi SESV 123 straipsnyje ir ECBS bei ECB statuto 21 straipsnyje draudžiamas tiesioginis vyriausybių finansavimas pinigų politikos priemonėmis;

Valdymas

1. primena, kad SESV 127 straipsnyje teigiama, jog „pagrindinis Europos centrinių bankų sistemos (ECBS) tikslas – palaikyti kainų stabilumą. Nepažeisdama kainų stabilumo tikslo, ECBS remia Sąjungos bendrąsias ekonominės politikos kryptis, kad padėtų siekti Europos Sąjungos sutarties 3 straipsnyje nustatytų Sąjungos tikslų. ECBS veikia vadovaudamasi atviros rinkos ekonomikos esant laisvai konkurencijai principu, palankiu veiksmingam išteklių paskirstymui, ir laikydamasi 119 straipsnyje išdėstytų principų.“

2. pabrėžia, kad Sutartyse nustatytas ECB teisinis nepriklausomumas yra būtina jo įgaliojimų palaikyti kainų stabilumą vykdymo sąlyga;

3. pabrėžia, kad ECB yra atskaitingas Parlamentui; pabrėžia, kad ECB turi priimti sprendimus, kad vykdytų savo įgaliojimus be politinio kišimosi;

4. primena atskaitomybės skaidrumo svarbą; ragina ECB dėti pastangas gerinant skaidrumą didinančias priemones, tokias kaip lyginamieji indeksai, įžvalgos apie modeliais pagrįstas prielaidas ir Valdančiosios tarybos infliacijos pokyčių vertinimai;

5. pabrėžia, kad dėl politinio nepriklausomumo ECB turi susilaikyti nuo politinių veiksmų;

Pinigų politika

6. pabrėžia, kad pagrindinis ECB tikslas yra kainų stabilumo užtikrinimas, nes tai yra augimo ir ekonominio stabilumo sąlyga;

7. reiškia susirūpinimą dėl didelės infliacijos pastaraisiais metais; pažymi, kad ECB per lėtai sureagavo į infliacijos šuolį; ragina ECB išsamiai įvertinti šios didelės infliacijos priežastis;

8. pripažįsta nuolatinę infliacijos atsinaujinimo riziką; pabrėžia, kad svarbu nešvelninti pinigų politikos per greitai;

9. ypač pabrėžia geopolitinio netikrumo ir prekybos sutrikimų potencialų iškraipomąjį poveikį kainų pokyčiams;

10. primena, kad apie 2 % simetriškas tikslas yra pateiktas kaip priežastis skatinti infliaciją beveik nulinės infliacijos metu;

[1] Cochrane, J. H. ir kiti, „Crisis Cycle: Challenges, Evolution, and Future of the Euro“, Prinstono universiteto leidykla, 2025 m.

11. ragina ECB persvarstyti savo simetrišką tikslą tam, kad būtų pasiekta kokybiškesnė sistema, siekiant apsaugoti kainų stabilumą, kai kainų stabilumas yra apibrėžiamas kaip būsena, kuriai esant numatomi bendro kainų lygio pokyčiai faktiškai nekeičia verslo ar namų ūkio sprendimų;

12. nurodo, kad kainų stabilumas, kaip nurodyta įgaliojimuose, gali būti aiškinamas kaip kainų lygio stabilumas, priešingai dabartiniam infliacijos stabilumo aiškinimui;

13. primena, kad defliacija gali būti palanki technologinio progreso pasekmė; pripažįsta ECB vaidmenį bandant išvengti ilgų defliacijos laikotarpių, kurie atsiranda dėl nepakankamų pinigų pasiūlos pokyčių;

14. pabrėžia, kad ECB pirkimo programos yra netradicinės politikos priemonės, taikomos tik krizės laikotarpiais; primena, kad ECB pradėjo mažinti savo metinį balansą labai pamažu; pritaria tolimesniam ECB tiesioginio vaidmens mažinimui perkant vertybinius popierius;

15. apgailestauja, kad ECB trumpalaikių paskolų programos stipriai pakeitė privataus tarpbankinio finansavimo rinką; ragina ECB vengti bankams teikti kredito palūkanų normas, viršijančias rinkos normas, nes tai prieštarauja atviros rinkos, kurioje vyrauja laisva konkurencija, principui;

16. pabrėžia, kad svarbu užtikrinti aukštus kokybės reikalavimų standartus užstatams, mokamiems skolinimo sandorių su ECB metu;

17. pritaria ECB pastangoms įtraukti savininkų užimtus būstus į kainų indeksų stebėseną dėl reprezentatyvumo ir palyginamumo priežasčių euro zonos šalyse;

Antriniai tikslai

18. primena, kad Eurosistema buvo sukurta vadovaujantis pinigų politikos dominavimo principu;

19. pabrėžia, atsižvelgdamas į ES ekonomikos valdymo sistemą, patikimų viešųjų finansų svarbą aukštų palūkanų normų sąlygomis;

20. ragina ECB drastiškai sumažinti savo vaidmenį valstybės skolos vertybinių popierių rinkose; apgailestauja dėl fiskalinės būklės varžančio poveikio ECB pagrindinių įgaliojimų įgyvendinimui;

21. reiškia susirūpinimą dėl skirtingų Transeuropinės automatizuotos realaus laiko atskiruųjų atsiskaitymų skubių pervedimų sistemos (TARGET2) balansų, atsiradusių dėl plataus atsargų režimo nenumatytų pasekmių; primena, kad kapitalo nutekėjimo ar nuolatinio prekybos balanso deficito finansavimas nėra ECB užduotis;

22. pabrėžia politinio pobūdžio sprendimus dėl klimato kaitos ir aplinkos apsaugos;

23. pažymi, kad ECB pinigų politikai, kurią taikydamas jis vykdo savo pagrindinius įgaliojimus, privalomas proporcingumo vertinimas;

Kiti aspektai

24. atkreipia dėmesį į besitęsiančias diskusijas apie skaitmeninį eurą tiek mažmeninės, tiek didmeninės prekybos tikslais; pabrėžia grynųjų pinigų svarbą;

25. pritaria ECB pastangoms įtvirtinti tarptautinį euro vaidmenį pasitelkiant, *inter alia*, pakankamai valiutų apsikeitimo sandorių ir atpirkimo sandorių linijų;

26. reiškia susirūpinimą dėl 2023 m. ir 2024 m. ECB vienas po kito dėl palūkanų normos rizikos patirtų nuostolių;

27. pritaria ECB vaidmeniui skatinant finansinį stabilumą Bendrame priežiūros mechanizme ir ECB pareigai būti paskutiniu skolintoju mokioms įstaigoms už gerus užstatus ir baudų palūkanų normas, siekiant apsaugoti likvidumą ir pasitikėjimą krizių metu;

28. atkreipia dėmesį į tai, kad ECB aukšto lygio darbo grupė supaprastinimo klausimais turi imtis platesnio užmojo darbų ir tolesnių veiksmų;

°

° °

29. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai ir Komisijai.

AIŠKINAMOJI DALIS

Netikrumo laikais yra tikslinga sugrįžti prie pagrindinio pinigų politikos tikslo. Centrinis bankas turi užtikrinti, kad palankiomis sąlygomis pinigų ir kredito suma augtų taip, kad būtų užtikrintas bendras pinigų vertės stabilumas, o nepalankiomis sąlygomis pinigų vertė augtų taip, kad užtikrintų likvidumą nenuspėjamiems paklausos pokyčiams. 1998 m. ECB buvo įsteigtas, kad vykdytų ES pinigų politiką turėdamas pagrindinį tikslą užtikrinti kainų stabilumą ir antrinį bei antraeilį tikslą remti bendrą ES ekonominę politiką.

Tam tikrose pasaulio vietose yra pradėtas nagrinėti politinės centrinio banko nepriklausomybės klausimas. Todėl šis pranešimas pradedamas skirsniu apie valdymą ir aiškų pripažinimą, kad ECB turi ir išlaiko teisinį nepriklausomumą. ECB politinė nepriklausomybė yra labai svarbi stabiliai pinigų politikai. Priešingu atveju . siekiant išspręsti įtemptos fiskalinės būklės problemas bei tokius iššūkius kaip gynybos išlaidos, būtų didelė paskata naudoti pinigų spausdinimą, o tai yra tiesus kelias į nestabilumą. Vis dėlto ECB yra atskaitingas Europos Parlamentui. Parlamentas, kaip atsakinga ES institucija, nuolat rengia diskusijas su ECB atstovais. Ši darbo tvarka turėtų būti sustiprinta tais atvejais, kai tai būtų naudinga. Be to, atskaitomybė be skaidrumo netenka svarbos. Pinigų politika yra per dažnai prilyginama alchemijai su modeliais pagrįstomis prielaidomis ir programomis, kuriomis atsižvelgiama tik į faktinį pinigų politikos poveikį. Pranešime ECB raginamas išnagrinėti būdus, kurie pagerintų jo politikos formavimo skaidrumą.

Pagrindinis ECB tikslas ir kito pranešimo skirsnio tema yra kainų stabilumas. Įgaliojimai užtikrinti kainų stabilumą buvo greitai suprasti kaip įgaliojimai palaikyti infliacijos stabilumą, nors kainų lygio stabilumas galėtų būti suprantamesnis aiškinimas. Infliacijos stabilumas buvo susietas su „žemesne nei 2 %“ pamatine verte. 2003 m. šis tikslas buvo pakeistas į „žemesnį nei, bet artimą“ 2 % infliacijos lygį bei 2021 m. pervadintas į simetrišką apie 2 % tikslą. Šis perėjimas prie simetriško tikslo yra esminis. Net jeigu kainos ir išliktų stabilios, pinigų institucijos vis tiek siektų bent nedidelės infliacijos, kuri anksčiau buvo laikyta „žemesne nei 2 %“ infliacija. 2014–2019 m. ekonomika augo stabiliai ir infliacija išliko žema. Užuot švelninęs intervencines priemones ir kėlęs palūkanų normas, ECB savo metinį balansą padidino daugiau nei dvigubai.

Dar viena rizika yra per didelės svarbos teikimas tiksliam skaičiais išreikštam tikslui. Tiek stabilios, tiek nestabilios infliacijos lūkesčių kalba galėtų būti naudingesnė, jeigu kokybiškiau būtų atsižvelgiama į kainų stabilumą kaip į būseną, kuriai esant numatomi bendro kainų lygio pokyčiai iš esmės nekeičia verslo ar namų ūkių atstovų sprendimų. Po koronaviruso pandemijos infliacija smarkiai išaugo ir ECB reakcija buvo per lėta. Jo ateities gairių planuose buvo teigiama, kad palūkanų norma turėtų išlikti žema.

Esminis susirūpinimą keliantis klausimas pasikeitus tikslui yra defliacijos rizika. 2 % tikslas sudaro sąlygas maržai prieš pasiekiant defliacijos skaičius. Tačiau ilgai trunkantys defliacijos laikotarpiai yra reti išsivysčiusiose šalyse ir defliacija gali atsirasti kaip palanki technologinio progreso pasekmė. Šiuo požiūriu siekiant užkirsti kelią defliacijos spiralei daugiausia naudos duotų stiprus paskutinis skolintojas mokioms įstaigoms už gerus užstatus ir baudų palūkanų normas, o ne tikslas, sąmoningai paliekant vietos veiksmų laisvei. Kita vertus, infliacijos skatinimas gali padidinti rizikos prisiėmimą ir dėl to gali formuotis burbulai, kurie galiausiai galėtų sukelti tą pačią defliaciją, kurios įgyvendinant tokią politiką siekiama išvengti.

ECB politinė nepriklausomybė yra susijusi su visuotiniu sutarimu dėl kainų stabilumo. Kitais atvejais, tokiais kaip fiskalinė politika ir kova su klimato kaita, politiniai ir demokratiniai debatai yra būtini. Toliau pranešime aptariami antriniai tikslai. Nuo praėjusio dešimtmečio pradžios valstybės skolos krizės Europos Sąjungoje ECB palaipsniui labiau įsitraukė į valstybės skolos vertybinių popierių rinkas. ECB pajėgumas pirkti valstybės obligacijas plečiasi pagal skirtingas pirkimo programas. Šiuo metu ECB turi finansinio stabilumo stiprinimo priemonės reputaciją. Vis dėlto jo stiprus vaidmuo valstybės skolos vertybinių popierių rinkoje gali tapti svarbiu ECB politikos atsako aspektu ir taip apsunkinti jo vaidmenį bandant išsaugoti kainų stabilumą. Kadangi klimato kaita ir gamtos pokyčiai yra laikomi pavojingais kainų stabilumui, ECB taip pat ėmėsi žaliosios centrinės bankininkystės. Ir nors tai gali pasitvirtinti ilguoju laikotarpiu, daugybė kitų veiksnių taip pat gali būti pripažinti kaip darantys įtaką kainų stabilumui. Karas neabejotinai gali daryti įtaką kainoms, bet tai nereiškia, kad ECB turėtų turėti gynybos pajėgumus.

Pranešimas baigiamas keliais kitais aspektais. Skaitmeninis euras yra minimas dėl dabartinių teisėkūros institucijų diskusijų šiuo klausimu. Be to, pripažįstama, kad ECB gali padėti įtvirtinti tarptautinį euro vaidmenį, tačiau euro reikšmingumas vis tiek galiausiai priklausys nuo pagrindinių dalykų, tokių kaip euro zonos ekonomikos patikimumas ir teisinė valstybė. ECB taip pat atlieka svarbų vaidmenį Bendrame priežiūros mechanizme.

Apibendrinant, reikia grįžti prie pagrindinių pinigų politikos vykdymo principų. Visų pirma, pinigų politika gali užkirsti kelią pinigams tapti dar vienu ekonominio sutrikdymo šaltiniu.

PRIEDAS. GAUTOS INFORMACIJOS DEKLARACIJA

Pranešėjas, prisiimdamas visą atsakomybę, pareiškia, kad į savo pranešimą neįtraukė informacijos, gautos iš interesų grupių atstovų, kuriems taikomas Tarpinstitucinis susitarimas dėl privalomo skaidrumo registro[1], arba trečiųjų šalių valdžios institucijų, įskaitant jų diplomatines atstovybes ir ambasadas, atstovų, kurie turi būti įtraukti į šį priedą pagal Darbo tvarkos taisyklių I priedo 8 straipsnį.

[1] 2021 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento, Europos Sąjungos Tarybos ir Europos Komisijos tarpinstitucinis susitarimas dėl privalomo skaidrumo registro (OL L 207, 2021 6 11, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).